แนวทางการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดอุดรธานี

The Guidelines for Strengthening Discipline Students Discipline at the Basic Educational Level in Udon Thani Province

สิทธิชัย ศรีวะอุไร[1*] ประจญ กิ่งมิ่งแฮ[2] ธนกฤต ทุริสุทธิ์[3]

Sithtichai Sriwaurai[1*], Prachon Kingminghae[2], Thanakrit Thurisut[3]

Corresponding author Email: s.sriwaulai18@gmail.com[1*]

(Received: April 26, 2018; Revised: August 30, 2018; Accepted: September 6, 2018)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาวินัยนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) กำหนดแนวทางการเสริมสร้างวินัยนักเรียน และ 3) การประเมินผลแนวทางการเสริมสร้างวินัยนักเรียน ดำเนินการวิจัย 3 ระยะ ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียน 241 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 30 คน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 30 คน เครื่องมือวิจัยคือแบบสอบถาม และแบบประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและใช้สถิติเชิงพรรณา ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาวินัยนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดอุดรธานี ได้แก่ ปัญหาวินัยในตนเอง รองลงมาปัญหาวินัยในห้องเรียน ปัญหาวินัยสังคม และปัญหาวินัยในโรงเรียน ส่วนแนวทางการเสริมสร้างวินัยนักเรียน มี 8 แนวทาง เมื่อทำการประเมินผลแนวทางโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.51 ทุกแนวทาง

คำสำคัญ: การเสริมสร้างวินัยนักเรียน การศึกษาขั้นพื้นฐาน

Abstract

The purposes of this study were: 1) to investigate the problems of student discipline, 2) to promoting student discipline, 3) the evaluate promoting student discipline. This research was comprising of 3 Phase. The population and target group was 241 students, 30 experts and 30 stakeholders. The instruments were questionnaire, guideline questions, and evaluation form. The statistical data analysis Descriptive. The results showed: the problem of student discipline, self-discipline, classroom discipline. social discipline and school discipline, While the guidelines to promote student discipline were as follows: 8 promoting and unselfishness. All areas were evaluated by experts in terms of utility, It was found that all aspects had mean scores higher than 3.51

Keywords: the strengthening student discipline, the basic education

[1]นักศึกษาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

[2, 3] อาจารย์ประจำสาขายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

[1] Ph.D. candidate, Development Strategy Program, Udon thani Rajabhat University

[2, 3] Lecturer, Development Strategy Program, Udon thani Rajabhat University

ความเป็นมาของปัญหา

การพัฒนาประเทศของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550) และมุ่งสู่ “สังคมอยู่ร่วมกัน อย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรมและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง” สามารถพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าต่อไป เพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทย ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันเป็นสาระสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555) ดังนั้น การที่จะพัฒนาคุณภาพมนุษย์ให้ดีขึ้นจำเป็นต้องพัฒนาวินัยคนในชาติ ซึ่งเมื่อคนในชาติมีระเบียบวินัย มีคุณธรรม ก็ทำให้การพัฒนาในด้านต่างๆเกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อทำให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักพึ่งตนเองสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจึงได้พัฒนามาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อรองรับกับการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ดังกล่าวในส่วนของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545) มาตรา 6 ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม จริยธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งเครื่องมือที่สำคัญที่ทำให้คนมีคุณภาพได้รับการพัฒนาคือ การศึกษา เพราะสังคมมนุษย์จะอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขนั้น จะต้องมีกฎระเบียบ วินัย ปฏิบัติ ถ้าหากสังคมใดขาดระเบียบวินัยก็จะทำให้สังคมนั้นวุ่นวาย (กรมวิชาการ, 2545) ดังนั้น การสร้างระเบียบวินัยในสังคมจะต้องวางรากฐานให้กับเด็กและนักเรียนที่จะเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต เพื่อให้สมาชิกในสังคมต้องปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่แต่ละสังคมกำหนดไว้ ซึ่งอาจเป็นทั้งการส่งเสริมให้ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับหรืออาจเป็นการลงโทษการกระทำที่ฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับ (รุจิร์ ภู่สาระ, 2545)

การปลูกฝังและเสริมสร้างวินัยให้แก่คนในชาติจึงต้องดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง และเป็นหน้าที่ของประชาชนในชาติและทุกฝ่ายจะต้องช่วยเหลือและร่วมมือ จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นสำหรับนักเรียน เพราะ “วินัย” เป็นคุณสมบัติที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ประพฤติดีและเป็นคุณสมบัติพื้นฐานในการดำเนินชีวิต คณะรักษาความสงบแห่งชาติ จึงมีนโยบายในการพัฒนาประเทศชาติ โดยสร้างให้คนในชาติปลูกฝังให้มีค่านิยมไทย 12 ประการ โดยเฉพาะข้อที่ 8 ในส่วนของนักเรียนต้องมีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่และวินัยจะเป็นสิ่งที่ช่วยในการเรียนรู้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (สุรพงษ์ ชูเดช, 2542)

ดังนั้น การพัฒนาวินัยในตนเองนักเรียนสถานศึกษาต่างๆ ถือเป็นหน่วยงานที่สำคัญที่สุด เพราะจะช่วยสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่ประเทศชาติ โดยการมุ่งพัฒนานักเรียนให้มีความสมดุล ทั้งด้านปัญญา จิตใจ และสังคม เป็นผู้รู้จักคิดวิเคราะห์ ใช้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ มีความคิดรวบยอดรักการเรียนรู้ รู้วิธีการแก้ปัญหา และสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีวินัย และมีทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาตน และพัฒนาสังคม ดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งคุณลักษณะของเด็กยุคใหม่ควรมีลักษณะนิสัยที่รู้จักความมีระเบียบวินัย และความเป็นระเบียบทางสังคม รู้จักคุณค่าแห่งการแบ่งปัน รู้จักการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี มีความรู้ควบคู่คุณธรรม ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน และดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (สุพล วังสินธุ์, 2541)

จังหวัดอุดรธานี มีโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานกว่า 821 โรง ซึ่งมีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งหมด 16,981 คน (สำนักงานการศึกษาพื้นฐาน จังหวัดอุดรธานี, 2558) จากการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกของสถานศึกษาระดับ

การศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสำนักงานรองรับมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) รอบแรกและรอบที่สอง พ.ศ. 2549 – 2553 พบว่า มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ด้านวินัยและคุณธรรมของนักเรียนด้านความขยัน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสะอาด ความสุภาพ ความสามัคคี และความมีน้ำใจโดยตัวบ่งชี้ที่ 1 มีวินัย มีความรับผิดชอบและปฏิบัติตนตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ ผ่านเกณฑ์การประเมินเพียง 93 โรง จากจำนวน 821 โรง คิดเป็นร้อยละ 11.33 ที่ผ่านเกณฑ์การประเมินของสำนักงานรองรับมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา และไม่ผ่านการประเมิน 728 โรง คิดเป็นร้อยละ 88.67 แสดงให้เห็นว่าการที่ผลการประเมินไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ในด้านความขยัน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสะอาด ความสุภาพ ความสามัคคี และความมีน้ำใจ จำเป็นต้องรีบพัฒนาเสริมสร้างวินัยของนักเรียนอย่างเร่งด่วนโดย เฉพาะในเขตพื้นที่การประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ซึ่งมีจำนวนโรงเรียนระดับประถมศึกษา 215 โรงผู้อำนวยการ 212 คน นักเรียนทั้งหมด 4,220 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3, 2556) ดังนั้นจะเห็นว่านักเรียนมีคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านความมีวินัยในตนเอง ซึ่งคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์เหล่านี้มีอิทธิพลต่อการเรียนการสอนของนักเรียน ทำให้ผลของการประเมินคุณภาพการศึกษาของสำนักงานรองรับมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน จึงนับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญซึ่งจะมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต การศึกษาของนักเรียน ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาเยาวชนของประเทศชาติและสังคมโลกในอนาคตเป็นอย่างมาก จากปัญหาที่กล่าวมาทั้งหมด ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะแสวงหาแนวทางการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6) ในเขตจังหวัดอุดรธานี เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาการสร้างเสริมวินัยของนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจะส่งผลต่อการสร้างความมีวินัยแก่นักเรียนอันเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพของครอบครัว ชุมชน สังคม และอนาคตของประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาวินัยนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อกำหนดแนวทางการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดอุดรธานี
3. เพื่อประเมินแนวทางการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาวิธีดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาปัญหาวินัยของนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 สำรวจปัญหาวินัยนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดอุดรธานี ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ นักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเขตพื้นที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวนนักเรียน 241 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ด้วยสถิติแบบพรรณนา ใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ส่วนขั้นตอนที่ 2 การยืนยันข้อมูลการศึกษาปัญหาวินัยนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดอุดรธานี ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มาวิเคราะห์สังเคราะห์จากนั้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ตรวจสอบและยืนยันข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และมีประสบการณ์ ในด้านการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน ได้แก่ ผู้อำนวยการ

สถานศึกษา จำนวน 5 คน นักวิชาการ จำนวน 5 คน ครูผู้สอน จำนวน 10 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ คือประเด็นการสนทนากลุ่มที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากข้อมูลที่ได้จากการวิจัยระยะที่ 1 ขั้นตอนที่ 1และวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาจากการสนทนากลุ่มตามประเด็นแล้วทำการสรุปเป็นภาพรวม

ระยะที่ 2 การกำหนดแนวทางการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในระดับการศึกษาขั้น พื้นฐานจังหวัดอุดรธานี ได้ดำเนินการ 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 จัดทำร่างแนวทางการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยนำข้อมูลจากระยะที่ 1 มาเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญในการยกร่างแนวทางการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดอุดรธานีโดยการปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา

ระยะที่ 3 การประเมินแนวทางการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยนำร่างแนวทางการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดอุดรธานี ประชากร ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 30 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 5 คน นักวิชาการ จำนวน 5 คน ครูผู้สอน จำนวน 10 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบประเมินความเป็นไปได้ และประเมินความเหมาะสม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ส่วน เรียงตามลำดับ ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาปัญหาการมีวินัยของนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดอุดรธานี พบว่า ปัญหาลำดับที่ 1 คือ วินัยในตนเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.87 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.59 รองลงมาคือ วินัยในห้องเรียน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .54 วินัยสังคม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 และวินัยในโรงเรียน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60 ทั้งนี้ ผลการตรวจสอบและยืนยันข้อมูลจากผล การศึกษาข้างต้น โดยการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) สามารถสรุปภาพรวมปัญหาการมีวินัยของนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดอุดรธานี จำแนกเป็น 4 ด้าน มีความสอดคล้องกับปัญหาที่ได้จากการใช้แบบสอบถามประกอบด้วย

1. ปัญหาวินัยในตนอง ได้แก่ 1) นักเรียนดื้อ สอนไม่เชื่อฟัง 2) นักเรียนไม่มีความขยันหมั่นเพียร 3) ไม่มีความสะอาด 4) ไม่แสดงความเคารพ 5) การไม่ตรงต่อเวลา 6) การไม่มีมารยาทในด้านต่างๆ เช่น การรับประทานอาหาร 7) การไม่มีมารยาทในการฟัง 8) การไม่มีมารยาทในการพูด 9) การพูดจาหยาบคาย 10) แสดงกิริยาไม่สุภาพ 11) ทะเลาะวิวาทกับเพื่อน และ 12) เลียนแบบเกมส์

2. ปัญหาวินัยในห้องเรียน ได้แก่ 1) การหยอกล้อเล่นกัน 2) พูดคำหยาบ ไม่สุภาพ 3) ทำงานไม่เสร็จตามเวลาที่กำหนดไว้ 4) ขาดความเป็นผู้นำ 5) ไม่เก็บของเข้าที่และจัดให้เป็นระเบียบ 6) ทิ้งขยะไม่ถูกที่ 7) ส่งงานไม่ตรงตามเวลาที่กำหนด 8) การขาดเรียน 9) หนีชั่วโมงเรียน และ 10) ขีดเขียนข้อความตามโต๊ะเรียน

3. ปัญหาวินัยในโรงเรียน ได้แก่ 1) นักเรียนไม่ปฏิบัติตามระเบียบวินัยในโรงเรียน 2) การไม่เข้าแถว 3) การเดินแถวไม่เป็นระเบียบ 4) นักเรียนไม่ชอบเข้าแถวรอลำดับ 5) นักเรียนส่งเสียงดังในขณะเข้าแถวหน้าเสาธงและในที่ประชุม 6) นักเรียนไม่รู้จักบทบาทและหน้าที่ของตนเอง และปัญหาด้านวินัยใน ชุมชน ได้แก่ 1) การไม่รักษาสมบัติของส่วนรวม 2) ทิ้งขยะ ไม่ถูกที่ 3) การปฏิบัติตนไม่ถูกกาลเทศะของสังคม 4) การรับวัฒนธรรมต่างๆ จากสื่อทำให้นักเรียนไม่มีมารยาทสังคม 5) ไม่ปฏิบัติตามจารีตประเพณี และ 6) การแสดงกิริยาที่ไม่สุภาพ

ส่วนที่ 2 ผลการกำหนดแนวทางการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัด

อุดรธานี ได้แนวทางการเสริมสร้างวินัยนักเรียน 8 แนวทาง ประกอบด้วย

1) แนวทางที่ 1 การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความขยันและความรับผิดชอบ

2) แนวทางที่ 2 การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความประหยัด

3) แนวทางที่ 3 การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์และการตรงต่อเวลา

4) แนวทางที่ 4 การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการแต่งกายและความสะอาดตนเอง

5) แนวทางที่ 5 การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความสามัคคีในหมู่คณะ

6) แนวทางที่ 6 การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการยึดมั่นในกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ

7) แนวทางที่ 7 การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความสุภาพ อ่อนน้อมถ่อมตนและการแสดงความเคารพ

8) แนวทางที่ 8 การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการมีน้ำใจและเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมและประเมินแนวทางการเสริมสร้างวิจัยของนักเรียน

ส่วนที่ 3 ผลการประเมินแนวทางการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดอุดรธานี จากการดำเนินการกิจกรรมตามแนวทาง การเสริมสร้างวินัยของนักเรียน ทั้ง 8 แนวทาง พบว่า ทุกแนวทางมีค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.51 แปลผลการประเมินระดับมากที่สุดทุกด้าน ได้แก่

1) แนวทางที่ 1 การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความขยันและความรับผิดชอบ ระดับความเป็นไปได้ ค่าเฉลี่ย 4.90 ระดับความเหมาะสม ค่าเฉลี่ย 4.97

2) แนวทางที่ 2 การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความประหยัด ระดับความเป็นไปได้ ค่าเฉลี่ย 4.93 ระดับความเหมาะสม ค่าเฉลี่ย 4.93

3) แนวทางที่ 3 การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์และการตรงต่อเวลา ระดับความเป็นไปได้ ค่าเฉลี่ย 4.90 ระดับความเหมาะสม ค่าเฉลี่ย 4.93

4) แนวทางที่ 4 การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการแต่งกายและความสะอาดตนเอง ระดับความเป็นไปได้ ค่าเฉลี่ย 4.97 ระดับความเหมาะสม ค่าเฉลี่ย 4.96

5) แนวทางที่ 5 การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความสามัคคีในหมู่คณะ ระดับความเป็นไปได้ ค่าเฉลี่ย 4.93 ระดับความเหมาะสม ค่าเฉลี่ย 4.97

6) แนวทางที่ 6 การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการยึดมั่นในกฎ ระเบียบ ข้อคับ ระดับความเป็นไปได้ ค่าเฉลี่ย 4.90 ระดับความเหมาะสม ค่าเฉลี่ย 4.97

7) แนวทางที่ 7 การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความสุภาพ อ่อนน้อมถ่อมตนและการแสดงความเคารพ ระดับความเป็นไปได้ ค่าเฉลี่ย 4.96 ระดับความเหมาะสม ค่าเฉลี่ย 4.97

8) แนวทางที่ 8 การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการมีน้ำใจและเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวม ระดับความเป็นไปได้ ค่าเฉลี่ย 4.97 ระดับความเหมาะสม ค่าเฉลี่ย 4.94 นำเสนอดังตารางดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการประเมินแนวทางการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดอุดรธานี

แนวทางการพัฒนา	ค่าเฉลี่ยความเป็นไปได้	ค่าเฉลี่ยความเหมาะสม
1. การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความขยันและความรับผิดชอบ	4.90	4.97
2. การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความประหยัด	4.93	4.93
3. การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์และการตรงต่อเวลา	4.90	4.93
4. การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการแต่งกายและความสะอาดตนเอง	4.97	4.96
5. การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความสามัคคีในหมู่คณะ	4.93	4.97
6. การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการยึดมั่นในกฎ ระเบียบ ข้อคับ	4.90	4.97

ตารางที่ 1 (ต่อ)

แนวทางการพัฒนา	ค่าเฉลี่ยความเป็นไปได้	ค่าเฉลี่ยความเหมาะสม
7. การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความสุภาพ อ่อนน้อมถ่อมตน และการแสดงความเคารพ	4.96	4.97
8. การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการมีน้ำใจและเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวม	4.97	4.94

จากตารางพบว่า การประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสม ทั้ง 8 แนวทางทางการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดอุดรธานี มีค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.51 ทุกแนวทาง

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดอุดรธานีพบประเด็นที่มีความสำคัญควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผล 3 ประเด็น ดังนี้

1. ผลการศึกษาปัญหาการมีวินัยของนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดอุดรธานี พบว่า ปัญหาลำดับที่ 1 ด้านวินัยในตนเอง รองลงมาคือ ด้านวินัยสังคม ด้านวินัยในห้องเรียน และด้านวินัยในโรงเรียน เป็นเพราะว่าการมีวินัยเริ่มจากตัวเด็กเอง ซึ่งจะต้องได้รับการอบรมจากครอบครัวมาระดับหนึ่ง หากเด็กมีพื้นฐานจากครอบครัวมาไม่ดี ก็จะส่งผลให้เมื่อมาอยู่ในสังคม อยู่ในห้องเรียนหรืออยู่ในโรงเรียนก็จะทำให้เด็กมีปัญหาการไม่มีวินัยด้านต่างๆ ดังที่กล่าวมา สอดคล้องกับงานวิจัยของกัญฑพัฒน์ ทองเพชร (2552) ที่ศึกษาปัญหาการบริหารงานวินัยนักเรียนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ได้สรุปปัญหาการบริหารงานวินัยนักเรียน พบว่า ค่าเฉลี่ยที่มีค่ามากสามอันดับแรกคือ ด้านการเข้าแถว รองลงมาคือ ด้านความสะอาดและด้านการแต่งกาย ขณะเดียวกันยังสอดคล้องกับ บัญชา กุลอัก (2551) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาวินัยนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนในศูนย์เครือข่ายน้ำพองสะอาด อำเภอน้ำพอง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานขอนแก่น เขต 4 พบว่าปัญหาสูงสุด คือ ด้านการรักษาความสะอาด ด้านการแสดงความเคารพ ด้านการเข้าแถว ซึ่งเป็นประเด็นย่อยของการวิจัยครั้งนี้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับไพฑูรย์ เรืองแสง (2553) ได้ศึกษาปัญหาบริหารงานด้านการรักษาระเบียบวินัยนักเรียนในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและ ครูฝ่ายปกครองนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดจันทบุรี พบว่า การกำหนดกฎระเบียบของโรงเรียนได้คำนึงถึงปัญหาสภาพแวดล้อมและจุดมุ่งหมายของโรงเรียน กฎระเบียบของโรงเรียนได้มีการกำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษรระเบียบข้อบังคับที่โรงเรียนกำหนดขึ้นให้นักเรียนยึดถือปฏิบัติ

2. ผลการกำหนดแนวทางการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดอุดรธานี ได้แนวทางในการเสริมสร้างวินัยนักเรียน 8 แนวทาง ได้แก่ แนวทางที่ 1 การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความขยันและความรับผิดชอบ แนวทางที่ 2 การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความประหยัด แนวทางที่ 3 การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์และการตรงต่อเวลา แนวทางที่ 4 การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการแต่งกายและความสะอาดตนเอง แนวทางที่ 5 การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความสามัคคีในหมู่คณะ แนวทางที่ 6 การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการยึดมั่นในกฎ ระเบียบ ข้อคับ แนวทางที่ 7 การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความสุภาพ อ่อนน้อมถ่อมตนและการแสดงความเคารพ และแนวทางที่ 8 การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการมีน้ำใจและเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวม

3. ผลการประเมินแนวทางพบว่าการประเมินแนวทางมีความเป็นไปได้และมีความเหมาะสม ค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.51 ทั้ง 8 แนวทางสอดคล้องกับทินกร นาสว่าง (2551) ที่ศึกษาการพัฒนา การดำเนินงานเสริมสร้างวินัย

ในตนเองของนักเรียน โรงเรียนบ้านเทื่อม อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี พบว่า ผลการดำเนินงานส่งผลให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีการปรับพฤติกรรม การมีวินัยในตนเองดีขึ้นทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการรักษาความสะอาด ห้องเรียนและบริเวณที่รับผิดชอบได้สะอาดเรียบร้อยทุกวัน ขณะเดียวกันยังสอดคล้องกับ วิภา วิชัยวงษ์ (2551) ได้ศึกษาการพัฒนา การดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนหัวหินวัฒนาลัย อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปใน ทางที่ดีทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการแต่งกาย ด้านการตรงต่อเวลาด้านการรักษาความสะอาดบริเวณที่รับผิดชอบ โดยนักเรียนกลุ่มเป้าหมายทั้งหมดมีการปรับปรุงพัฒนาตนเองตลอดระยะเวลาของการดำเนินการ นักเรียนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมเป็นอย่างดี การดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนก็ต้องมีความเข้าใจปัญหาของนักเรียนที่แท้จริง รวมทั้งความจำเป็นบางอย่างของแต่ละบุคคลและครอบครัว ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนาและเสริมสร้างวินัยนักเรียนของโรงเรียนประสบความสำเร็จได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ สุภาพร ขนันเยี่ยม (2551) ที่ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน โรงเรียนบ้านน้ำขุ่นโนนผางาม อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี พบว่า การดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนยังไม่เป็นระบบ ขาดการนิเทศติดตามและประเมินผล อีกทั้งขาดการสรุปผลการดำเนินงาน ครูยังขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดความตระหนักและไม่เห็นความสำคัญในการดำเนินงานส่งผลให้นักเรียนขาดวินัยในตนเองด้านการรักษาความสะอาดร่างกายและเสื้อผ้าผลการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน การกำหนดกิจกรรมในการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน จำนวน 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรม กิจกรรมเฝ้าระวังนักเรียน กิจกรรมนักเรียนต้นแบบและกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน การจัดกิจกรรมในการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน จำนวน 4 กิจกรรม การนิเทศติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและการดำเนินการประเมินและสรุปผลการดำเนินงาน ส่งผลให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดีขึ้นและสอดคล้องกับ พิชัย อันปัญญา (2554) ที่ศึกษาการพัฒนาระเบียบวินัยนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาลบ้านส่องนาใย สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองมหาสารคาม พบว่า ด้านการตรงต่อเวลานักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ในระดับมาก ด้านความสะอาด โดยรวมนักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ในระดับมาก ด้านการแต่งกาย

สรุปผลการวิจัย

จากข้อค้นพบในงานวิจัยพบว่า ปัญหาวินัยนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดอุดรธานี ได้แก่ ปัญหาวินัยในตนเอง รองลงมาปัญหาวินัยในห้องเรียน ปัญหาวินัยสังคม และปัญหาวินัยในโรงเรียน ส่วนแนวทางการเสริมสร้างวินัยนักเรียน มี 8 แนวทาง ได้แก่ แนวทางที่ 1 การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความขยันและความรับผิดชอบ แนวทางที่ 2 การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความ แนวทางที่ 3 การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์และการตรงต่อเวลา แนวทางที่ 4 การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการแต่งกายและความสะอาดตนเอง แนวทางที่ 5 การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความสามัคคีในหมู่คณะ แนวทางที่ 6 การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการยึดมั่นในกฎ ระเบียบ ข้อคับ แนวทางที่ 7 การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความสุภาพ อ่อนน้อมถ่อมตนและการแสดงความเคารพ และแนวทางที่ 8 การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการมีน้ำใจและเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวม เมื่อทำการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง มีค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.51 ทุกแนวทาง

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง แนวทางการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ 2 ประการ คือ ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลจากการวิจัยปัญหาวินัยของนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดอุดรธานี พบว่าปัญหา 1) วินัยในตนเอง เสนอว่าให้ผู้ปกครองและโรงเรียนปลูกฝังวินัยในการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอและสร้างสัมพันธ์อันดีต่อนักเรียน รวมถึงการวางกฎเกณฑ์และให้โอกาสเมื่อนักเรียนกระทำผิดวินัย ให้นักเรียนมีอิสระในการพัฒนาตนเอง สร้างความนับถือในตัวนักเรียนและยกย่องชมเชยบางโอกาสอันสมควร และยกตัวอย่างบุคคลที่มีระเบียบวินัยให้ดูเป็นตัวอย่าง 2) วินัยในห้องเรียน เสนอว่า ครูควรเข้าใจถึงความสามารถของนักเรียนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนทำสิ่งต่างๆ ตามความสามารถ รวมถึงการให้เหตุผลอธิบายในสิ่งที่นักเรียนสนใจ และยกย่องชมเชย เมื่อเด็กมีวินัย 3) วินัยสังคม เสนอว่า สังคมควรเสริมสร้างวินัยของนักเรียนโดยใช้วัฒนธรรมในสังคมเป็นแนวปฏิบัติ เช่น การเคารพผู้ใหญ่ด้วยการไหว้ เป็นต้น และ 4) วินัยในโรงเรียน เสนอว่าให้โรงเรียน ควรจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเอื้อต่อการเสริมสร้างวินัย เช่น การจัดโครงการส่งเสริมคุณธรรม โครงการส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักพฤติกรรมตนเองและผู้อื่น เป็นต้น

2. ผลการวิจัย การกำหนดแนวทางการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดอุดรธานี ได้แนวทางในการเสริมสร้างวินัยนักเรียน 8 แนวทาง ได้แก่ แนวทางที่ 1 การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความขยันและความรับผิดชอบ แนวทางที่ 2 การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความประหยัด แนวทางที่ 3 การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความซื่อสัตย์และการตรงต่อเวลา แนวทางที่ 4 การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการแต่งกายและความสะอาดตนเอง แนวทางที่ 5 การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความสามัคคีในหมู่คณะ แนวทางที่ 6 การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการยึดมั่นในกฎ ระเบียบ ข้อคับ แนวทางที่ 7 การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความสุภาพ อ่อนน้อมถ่อมตนและการแสดงความเคารพ และแนวทางที่ 8 การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการมีน้ำใจและเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวม เมื่อทำการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง มีค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.51 ทุกแนวทาง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการเสริมสร้างวินัยนักเรียนระดับประถมศึกษา

2. ควรทำวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาทักษะด้านคุณธรรมและจริยธรรมแก่นักเรียนในระดับประถมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2545). *การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.

กัณฑพัฒน์ ทองเพชร. (2552). *ปัญหาการบริหารงานวินัยนักเรียนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2*. ฉะเชิงเทรา: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

ทินกร นาสว่าง. (2551). *การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนบ้านเทื่อง อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี (*การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

บัญชา กุลอัก. (2551). *ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาวินัยนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนในศูนย์เครือข่ายน้ำพองสะอาด อำเภอน้ำพอง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขอนแก่น เขต 4* (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

พิชัย อันปัญญา. (2554). *รายงานเรื่อง การประเมินโครงการ พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล บ้านส่องนางใย เทศบาลมหาสารคาม* (รายงาน). มหาสารคาม: เทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม.

ไพฑูรย์ เรืองแสง. (2553). *ปัญหาบริหารงานด้านการรักษาระเบียบวินัยนักเรียนในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูฝ่ายปกครองนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดจันทบุรี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

รุจิร์ ภู่สาระ. (2545). *การบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์.

วิภา วิชัยวงษ์. (2551). *การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนห้วหินวัฒนาลัยอำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์* (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

วีรเดช นรินทร์รัมย์. (2554). *การเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนหนองกุงไทยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2* (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.

สำนักงานการศึกษาพื้นฐาน จังหวัดอุดรธานี. (2558). *ข้อมูลนักเรียนประถมศึกษาที่ 1-6*. อุดรธานี : สำนักงานการศึกษาพื้นฐาน จังหวัดอุดรธานี.

สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3. (2556). *ข้อมูลนักเรียนประถมศึกษาที่ 1-6*. อุดรธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

_____. (2555). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สุพล วังสินธุ์. (2541). แนวทางการใช้ครูอย่างมีประสิทธิภาพ. *วารสารวิทยาจารย์. 97*(9), 73-74.

สุภาพร ขนันเยี่ยม. (2551). *การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนบ้านน้ำขุ่นโนนผางามอำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี* (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

สุรพงษ์ ชูเดช. (2542). การพัฒนาวินัยในตนเองตามแนวทางไตรสิกขา. *วารสารองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก. 32*(220), 25-31.